

Kommuneplanens samfunnsdel 2025 - 2040

Gjøvik mot 2040

Vedtatt

Innledning

Kompetanse for framtida - rause, sterke sammen og grønne i vekst

Kommuneplanens samfunnsdel legger grunnlaget for en helhetlig planlegging for fremtiden i Gjøvik. Jeg vil derfor starte med å takke alle som har bidratt med innspill og betraktninger inn i arbeidet. Gjennom work-shops og møter både i egen organisasjon, men ikke minst med innbyggere, råd, utvalg, næringsliv og organisasjoner har vi fått en samfunnsdel med bred forankring og stort eierskap.

Vi har en visjon «kompetanse for framtida – rause, sterke sammen og grønne i vekst» som favner hele samfunnet vårt. En kommune består jo av oss alle – ikke bare av de som sitter i kommunestyret eller jobber i organisasjonen Gjøvik kommune. Vi lykkes best når både de små og store fellesskapene har felles retning, jobber mot de samme målene og opplever mestring i sitt virke.

For å bygge framtida på kunnskap må kommunen ha en barnehage som vi kan forvente at skal bidra til at alle barn og unge skal gis mulighet til å lære og utvikle sine talenter. Men det betyr også at vi skal legge til rette for og samarbeide med de viktige utdannings og forskningsmiljøene våre.

Raushet og sterke fellesskap er viktig for Gjøvik. Vi skal invitere inn og inkludere bredt. Når vi jobber sammen, får vi utnyttet alles kunnskaper og erfaringer og bygger et sterkere lag å møte framtiden med. Vi skal være den landsbyen som trengs rundt barna og ungdommene våre. Vi skal dele våre erfaringer og ta imot innspill fra andre – sammen er vi mer enn alene.

Ei god framtid for våre neste generasjoner fordrer også at vi ivaretar klima, miljø og natur på en forsvarlig måte. Vi er vårt forvalteransvar bevisst og legger til rette for grønn vekst – også i framtida skal vi være stolte av å forsyne samfunnet med mat, energi og teknologi.

Avslutningsvis vil jeg nok en gang takke for at vi i fellesskap har laget en plan med visjoner, verdier og målsettinger for ei god framtid for hele Gjøviksamfunnet.

Anne Bjertnæs

ordfører

Planen vår

Kommuneplanen er vår viktigste plan.

Kommuneplanen er kommunens øverste strategiske styringsverktøy, og består av en samfunnsdel med langsiktige arealstrategier og en arealdel. Samfunnsdelen fastsetter overordnede mål og strategier for utviklingen av kommunen - både som samfunn og som organisasjon. Kommuneplanen gir retning og forutsigbarhet som politisk styringsverktøy; gjennom samfunnsutvikling og arealdisponering. De langsiktige arealstrategiene fungerer som en bro mellom samfunnsdelen og arealdelen, og beskriver sentrale prinsipper for arealbruk i kommunen.

Samfunnsdelen peker ut retning og ønsket samfunnsutvikling for Gjøviksamfunnet frem mot 2040. Her setter vi oss mål og velger hvordan vi skal nå målene. Føringer fra samfunnsdelen konkretiseres videre

gjennom tematiske kommunedelplaner, strategier og arealplaner. I Gjøvik kommune utgjør styringsdokumentet kommuneplanens formelle handlingsdel.

Gjøvik kommune - kommuneplanens samfunnsdel 2025 - 2040

Kommuneplanens samfunnsdel er utarbeidet etter prosesskravene i plan- og bygningsloven, veiledning fra kommuneplanprosessen (miljøverndepartementet 2012) og har fulgt råd fra KS-FoU-prosjektet «Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel».

For at samfunnsdelen skal bli mest mulig relevant og treffsikker, er det i planprosessen lagt stor vekt på medvirkning for å få relevante innspill fra innbyggere, interessegrupper, næringslivet, frivillighetens og organisasjoner.

Gjøvik mot 2040

Samfunnsdelen følger opp FNs bærekraftsmål og peker ut retning for Gjøviks utvikling. Dagens utfordringer og ønsker for framtidig utvikling er grunnlag for mål og prioriteringer framover.

Kommunen er rammen for livene våre. Hvordan kommunen fungerer som samfunn og organisasjon, påvirker innbyggernes livskvalitet. For å sette riktige mål og prioriteringer for fremtiden, må vi rette innsatsen mot dagens viktigste utfordringer.

Befolkningsutvikling og forsørgerevne

Ved inngangen til 2025 hadde Gjøvik 31 175 innbyggere. Prognoser viser en vekst på 6,5% fram mot 2040 (kilde: Innlandsstatistikk.no). Samtidig blir befolkningen eldre. Andelen over 67 år øker, mens andelen yrkesaktiv alder synker noe. Andelen unge under 19 år vil i 2040 være 19,3%. Nedgangen i barne- og ungdomsgruppene flater ut mot slutten av perioden.

Denne utviklingen gir lavere forsørgerevne - færre i arbeid som forsørger flere eldre. Det vil kreve at vi tar i bruk all tilgjengelig arbeidskraft. Konkurransen om kompetanse og arbeidskraft blir skjerpet. Veksten vil i hovedsak skje i byområdet, mens distriktene vil merke befolkningsendringene sterkere. Dette stiller krav til smartere løsninger og nye prioriteringer i tjenestene.

Økonomisk handlingsrom

Demografiske endringer og økt press på økonomien gjør at kommunen må forberede seg på strammere rammer. Det vil kreve tydelige prioriteringer og nye, kreative måter å løse oppgaver på med færre ressurser. Demografiutfordringen vil måtte ligge til grunn i alle typer samfunnsprosjekt og prioriteringer kommunen gjør.

Regionsamarbeid

Gjøvik kommune er del av Gjøvikregionen, sammen med nabokommunene Østre og Vestre Toten, Nordre og Søndre Land. Regionsamarbeidet er organisert gjennom Gjøvikregionen utvikling. Gjøvik har en tydelig rolle som regionsenter i Gjøvikregionen. I fellesskap skal regionens posisjon i nasjonal sammenheng løftes ved styrket utvikling av arbeidsplasser, bostedsattraktivitet og stabil beredskap.

Helse og livskvalitet

De fleste innbyggere i Gjøvik oppgir at de opplever god helse. Samtidig vokser noen flere barn opp i lavinntektsfamilier enn ellers i Innlandet, noe som kan føre til økt risiko for utenforskap. Utdanningsnivået er noe lavere enn landsgjennomsnittet, med videregående som høyeste utdanning for mange.

For å møte framtidens utfordringer må alle inkluderes i samfunnet. Arbeid, utdanning og sosialt fellesskap er avgjørende for livskvalitet. Tidlig innsats, forebygging og tverrfaglig samarbeid er sentrale verktøy.

Bolig og bostedsattraktivitet

Boligtilbudet i Gjøvik domineres av eneboliger, tomannsboliger og leiligheter. Flere nye leilighetskomplekser er oppført i byområdet de siste årene. Basert på forventet befolkningsutvikling, eksisterende boligmasse og husholdningsutviklingen er det anslått et årlig behov for ca. 150 boliger i kommunen. Halvparten av boligbehovet er leiligheter, og resterende boliger ulike typer småhusbebyggelse. Framtidig boligbygging må tilpasses nye behov - med variasjon i boligtyper, pris, beliggenhet og nærmiljø. Attraktive bomiljøer er viktig for å tiltrekke og beholde innbyggere.

Kommunen skal ha oversikt over boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet, jf. ny boligsosial lov. Nav Gjøvik har boligsosial veileder som følger opp personer med lav boevne, og gir råd/veiledning og oppfølging for å styrke boevne, noe det er gode resultater på. Nav Gjøvik og Gjøvik boligstiftelse samarbeider tett om personer og boområder med spesielle utfordringer. Man er spesielt opptatt av at personer med utfordringer ikke bosettes i områder med barnefamilier. I samarbeid med boligstiftelsen finnes det god oversikt og kapasitet vedrørende nødbolig og andre utfordringer knyttet til boevne. Det er samarbeid med helse og omsorg angende fordeling av boliger ved slike behov.

Beredskap

Et mer urolig verdensbilde, klimaendringer og demografiske skifter stiller krav til samfunnets evne til å tåle endringer og hendelser. Kommunen må sikre beredskap og infrastruktur som tåler endringer. Innbyggernes evne til å mestre eget liv og delta i samfunnet er avgjørende for både tilhørighet og demokratisk deltagelse.

FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål skal bidra til en sosial, miljømessing og økonomisk utvikling, også i Gjøvik. Målene ligger til grunn for samfunnsutviklingen, tjenesteutviklingen og arealplanlegging og gir felles rammeverk for å møte utfordringene vi står ovenfor. Våre valg og prioriteringer må skje på en måte som ivaretar både miljø, økonomi og sosiale forhold. Gjøvik må ta sin del i vårt felles ansvar for en bærekraftig utvikling. Målene i samfunnsdelen er knyttet opp til FNs bærekraftsmål, og våre beslutninger må henge sammen med bærekraftsmålene.

Gjøvik mot 2040

I 2040 har Gjøvik vekst i folketallet og et sterkt, voksende næringsliv. Det gir varierte arbeidsplasser og attraktive jobbmuligheter. Campusmiljøet er en viktig drivkraft i utviklingen. Klimagassutslipp er

redusert, og kommunen er ledende innen grønne næringer. Samfunnet har solid infrastruktur, og innbyggerne er robuste og deltakende.

Gjøvik har tydelig rolle som regionsenter og i Gjøvikregionen, har i fellesskap løftet regionens posisjon i nasjonal sammenheng ved å ha styrket utvikling av arbeidsplasser, bostedsattraktivitet, stabil beredskap. Etablering av ny infrastruktur har bidratt for å styrke regionen.

Tverrfaglig, tidlig innsats og inkluderende tiltak for unge har ført til mindre utenforskap og flere aktive innbyggere. Godt samarbeid med frivillighet, idrett og kultur har styrket fellesskapet på tvers av generasjoner. Innbyggerne verdsetter nærheten til Mjøsa, marka og byen, med lett tilgjengelige og varierte turområder. Mjøsa og Gjøvikstranda er utviklet til attraktive park- og friluftsområder for både innbyggere og besøkende.

Kommunen har satset på gode møteplasser og lagt til rette for både organiserte og uorganiserte aktiviteter. Gjøviks identitet og kulturhistorie skaper tilhørighet og samhold. Gjennom samskaping med innbyggere, næringsliv, frivillighet, akademia og kommunen er engasjementet stort – både i lokalsamfunn, frivillighet og politikk. Gjøvik er et sterkt regionsenter og en viktig pådriver for regional utvikling og godt rustet for videre vekst. Satsing på lokaldemokrati har gitt høy valgdeltakelse.

Boligutviklingen har gitt et bredt spekter av boligtyper, inkludert fellesskapsløsninger som styrker tilhørighet. Utbyggingen har hovedsakelig skjedd i byen, tettstedene og langs kollektivaksene, noe som fremmer gange, sykling og kollektivtransport.

Tjenestetilbudet har en god struktur, med tydelig oppgavefordeling mellom helsepersonell og andre faggrupper. Innbyggerne bruker digitale hjelpemidler aktivt, og tjenestene er utviklet i samarbeid med dem.

De fleste barn går i barnehage, hvor de opplever trygghet og mestring. Tidlig og forebyggende innsats rettet mot hele familien har gjort barna robuste og trygge. Alle unge fullfører videregående opplæring.

Gjøvik er en trygg kommune, med gode tiltak for å redusere konsekvenser av klimaendringer og andre uønskede hendelser. Gjennom utvikling av kunnskapsgrunnlag vet kommunen hvordan endrede klima- og værforhold påvirker lokalsamfunnet - både i form av økt frekvens av ekstremvær, endringer i nedbør og temperatur, og konsekvenser for kritiske anlegg og tjenester. Gjennom oppdatert planverk og kommunens overordnende beredskapsplanverk er ansvar, roller og prosedyrer for håndtering av uønskede hendelser og kriser fastsatt. Gjennom koordinering av klima- og beredskapsarbeidet sikrer kommunen at vurderinger av klimarisiko får en tydelig plass i både samfunnsplanlegging, arealforvaltning og beredskapsstyring.

Visjon

Kompetanse for framtida - rause, sterke sammen og grønne i vekst.

Rause

Mennesker skal møtes med respekt, åpenhet og inkludering. Kommunen skal være et sted der mangfold verdsettes, og der tjenester og møteplasser er tilgjengelige og imøtekomende for alle.

Sterke sammen

Kommunen bygger fellesskap og samarbeid – mellom innbyggere, næringsliv, akademia, frivillighet og offentlig sektor. Det handler om gjennom kompetanse og kunnskap å stå samlet i møte med utfordringer og utvikling, og om å styrke tillit, deltagelse og lokal identitet.

Grønne i vekst

Uttrykker ambisjonen om å kombinere bærekraftig utvikling med verdiskaping. Kommunen skal vokse på en måte som tar hensyn til klima, natur og miljø, samtidig som det legges til rette for innovasjon og fremtidsrettet næringsutvikling.

Innsatsområder, mål og strategier

For å nå ønsket samfunnsutvikling, har kommunen valgt fire innsatsområder som skal prioriteres i årene fremover.

Hvert innsatsområde har et hovedmål og fire delmål. Strategiene viser hvordan kommunen vil prioritere og jobbe for å følge opp innsatsområdene og nå målene. Dette vil fremgå av måletabell og oversikt over strategier.

Skape gode liv

Opplevelsen av et godt liv varierer, men handler gjerne om trivsel, mestring og trygghet, samt deltagelse og tilhørighet i samfunnet. I Gjøvik skal vi legge til rette for en samfunnsutvikling som fremmer psykisk og fysisk folkehelse og helsevennlige valg for alle aldersgrupper, som utjevner sosiale forskjeller og forebygger ensomhet og uhelse.

Innsatsområdet skal sikre at innbyggerne møter tjenester som er kunnskapsbaserte, tilgjengelige, likeverdige, relevante og tilpasset behov, uavhengig av alder eller bakgrunn. En god barndom varer hele livet. Innsatsen som legges i å skape gode oppvekstvilkår vil gi stor samfunnsøkonomisk gevinst, og samtidig utgjøre en betydningsfull forskjell for den enkelte. Å bidra til trygge foreldre, gode barnehager og gode skoler er det beste kommunen kan gi barn og unge. Da trenger vi gode tjenester til både barn, unge, voksne og eldre.

Innsatsområdet peker på sentrale utfordringer knyttet til demografi og befolkningsutvikling. Gjøvik kommune vil oppleve utfordringer med aldrende befolkning, noe som vil utfordre kommunen som tjenesteleverandør. Det er viktig å fremme innbyggernes helse og mestringsevne, slik at behovet for offentlig helseapparat blir så lite som mulig. I dag vokser nye generasjoner opp med andre type påvirkninger og utfordringer enn tidligere, som skjermbruk, sosiale medier og en annen forståelse av helse/sykdom, noe vi må ta høyde for når vi utvikler tjenester som skal gjøre barna rustet for fremtidens behov.

Gode hverdagsliv handler også om trygge bomiljøer, sosiale møteplasser og tilbud som fremmer inkludering, mangfold og deltagelse gjennom hele livsløpet. Tidlig innsats, helhetlige og tverrfaglige tjenester er sentralt for å sikre dette.

Gjøvik skal være et samfunn hvor innbyggerne opplever tilhørighet og deltagelse. Sosiale møteplasser, frivillig innsats og inkluderende omgivelser legger grunnlaget for menneskemøter – som igjen forebygger utenforskap og bygger sterke lokalsamfunn. Utvikling av slike møteplasser skal skje med et sosialt bærekraftperspektiv.

Hovedmål: Like muligheter til å leve selvstendige og inkluderende hverdagsliv

Delmål:

- Alle innbyggere opplever tilhørighet, deltagelse og livsmestring.
- Innbyggerne har kunnskap og mulighet til å ta helsevennlige valg og leve aktive liv.
- Et mangfold i kultur, idrett og møteplasser som er tilgjengelig for alle.
- Samhandling med innbyggere for å styrke tjenesteutvikling og fellesskap.

Strategier - derfor prioriterer vi:

- Å styrke folkehelsen gjennom helsefremmende arbeid, forebygging og tidlig innsats i alle livsfaser og aktivt løfte fram mangfoldet.
- Å styrke barn og unges oppvekstvilkår gjennom helhetlig og forebyggende innsats som inkluderer hele familien, slik som kunnskapsbasert tjenesteutforming, videre satsning på BTI, kompetansehevende tiltak og fokus på samordnede tjenester.
- Å bygge trygge og gode leke- og læringsmiljøer i barnehager og skoler, med særlig vekt på å forebygge mobbing, utenforskap og negativt press, og hvor alle opplever å bli møtt og sett på en god måte.

- Å styrke psykisk helse blant barn og unge gjennom helsefremmende skole- og nærmiljø, lavterskeltilbud og tidlig innsats.
- Å videreutvikle kommunale tjenester gjennom tverrfaglig samarbeid og kvalitetsarbeid.
- Å jobbe aktivt med innbyggerdialog- og involvering gjennom å forsterke utvikling og bruk av digitale tjenester.
- Å sørge for at innbyggerne har informasjon, kunnskap og inspirasjon til å forberede seg på å leve et godt liv, også i alderdommen slik at det oppleves trygt å bo lenger hjemme.
- Å sikre god deltagelse i utforming av samfunn og tjenester, slik at vi møter demografiutviklingen med kunnskap, medvirkning og gode fellesskap gjennom medvirkningsrådene.
- En by- og stedsutvikling som bidrar til inkludering og motvirker utenforskap, spesielt blant barn og unge.
- Å støtte kultur, idrett og frivillig innsats i lokalsamfunnene gjennom forutsigbare rammer.
- Å jobbe strategisk for et bedre kollektivtilbud - i hele kommunen og i regionen.

Kompetanse for framtida

Gjøvik skal videreutvikles og styrkes som en sterk kunnskap- og kompetanseby og et attraktivt sted for både utdanning, forskning, innovasjon, arbeidsliv og næringsutvikling. NTNU, Fagskolen Innlandet og det samlede campusmiljøet gir kommunen en unik posisjon og kraftig drivkraft, med særlig styrke innen cybersikkerhet, teknologi og helse.

Gjøvik har et helhetlig utdanningstilbud, inkludert internasjonal skole, videregående skole, fagskole og universitet. Med over 5000 studenter på Fagskolen Innlandet, Høyskolen for yrkesfag og NTNU Gjøvik hvor NTNU er et av Europas ledende forsknings- og utdanningsmiljø innenfor cybersikkerhet, er Gjøvik i en internasjonalt ledende posisjon hvor det skapes nye næringer og arbeidsplasser ut i fra.

Innsatsområdet prioriterer fortsatt sterk utvikling av Gjøvik som studieby og som ledende aktør for kompetanse, innovasjon og utvikling. Som vertskommune for mange elever og hybelboere i videregående opplæring skal Gjøvik legge til rette for trygge bomiljøer, tilhørighet og god oppfølging også for ungdom som bor borte fra hjemmet.

Vi har et sterkt og variert næringsliv, med mangfold av sentrale hjørnesteinsbedrifter. I tillegg til framvekst av teknologitunge oppstartsbedrifter med internasjonale ambisjoner og potensial. Skogbruket i Gjøvik er viktig næring og med et betydelig potensiale for grønne næringer. Innsatsområdet skal videreføre kommunens allerede offensive satsing på næringslivsutvikling. Tilrettelegging for gründere og vekst i etablerte bedrifter for flere arbeidsplasser er vesentlig. Gjøvik er regionsenter for et stort omland, og skal i samarbeid med de andre kommuner i regionen, arbeide for en balansert utvikling i hele regionen som felles bo- og arbeidsmarked.

Befolkningsutviklingen skaper utfordringer med tilstrekkelig arbeidskraft. Knapphet på arbeidskraft omhandler både rett kompetanse og nok hender. Arbeidslivet må innrettes slik at flere kan være i jobb. Å beholde og rekruttere arbeidskraft blir vesentlig og skaper behov for omstilling i arbeidslivet. Evnen til å tiltrekke og beholde arbeidskraft har sterk sammenheng med kommunens evne til å være en attraktiv og synlig bokommune som det er godt og leve i. Samhandling med næringslivet om rammebetingelser blir viktig. For kommunen som arbeidsgiver og tjenesteyter har dette tydelig sammenheng med kommunens evne og vilje til kompetanseheving, faglig omstilling og innovasjon.

Hovedmål: Attraktiv kompetanseby med innovasjonskraft og offensiv næringsutvikling

Delmål:

- Alle innbyggere er i arbeid, utdanning eller aktivitet.
- Offensiv næringsutvikling med vekst i arbeidsplasser og tilgang på nok og riktig kompetanse.
- Kommunen er kjent i det nasjonale arbeidsmarkedet med synlige og attraktive jobbmuligheter.
- Studenter trives i Gjøvik og velger å bosette seg her etter studier og unge flytter tilbake etter endt utdanning.

Strategier - derfor prioriterer vi:

- At alle ungdommer er godt forberedt til videregående skole, blant annet gjennom praktisk og variert undervisning, gode læringsmiljøer og fokus på folkehelse og livsmestring.
- Å øke samarbeid med næringslivet om bedre rammevilkår, f. eks. vei, bane og kraft.
- Å styrke fokus på samarbeid, medvirkning og dialog med næringslivet slik at kommunen oppfattes som forutsigbar og næringsvennlig.
- Å utforske nye modeller for bærekraftig arbeidsliv, med fleksible og inkluderende løsninger spesielt med tanke på rammevilkår for turnusarbeid.
- Å utvikle og ta aktivt i bruk teknologiske løsninger.
- Å tiltrekke og beholde riktig kompetanse gjennom sterk markedsføring av attraktive jobbmuligheter i Gjøvik.
- At kommunen kontinuerlig bygger og utvikler kompetanse.
- Å fortsette det målrettede studiebyarbeidet slik at studentene trives og opplever tilhørighet i Gjøvik.
- Næringsutvikling som gir arbeidsmuligheter som er attraktive for gründere, studenter og unge arbeidstakere

Vekst og attraktivitet

Gjøvik skal være et godt sted å bo, jobbe og besøke – med livskvalitet, fellesskap og gode hverdagsliv.

Gjøvik foretrekkes når noen vil bosette seg eller etablere seg i Innlandet. Etableringen av Mjøssykehuset, ny riksvei 4 gjennom Gjøvik, E6 og Gjøvikbanen er viktige drivere for at Gjøvik skal vokse og være attraktiv.

Endringer i arbeidsmarkedet, med Innlandets største arbeidsplass i Moelv, og ny infrastruktur vil påvirke regionens tyngdepunkt. Dette fordrer at Gjøvik tar aktive og framtidsrettede valg for å styrke sin rolle som regionsenter. Nærhet til Oslo og Gardermoen er en styrke, men dagens kollektivtilbud og vegsystem er ikke tilstrekkelig slik at behovet for utbedring av infrastrukturen for å styrke tilgjengeligheten og forsterke både Gjøviks posisjon i regionen og regionen som helhet, blir viktig.

En sterk region er vesentlig for å evne å ta ut effekter av sterk næringsutvikling, kompetanse- og innovasjonsmiljøer, attraktivitet og tydelige kvaliteter. Gjøvik vil sammen med nabokommunene, aktivt sikre Gjøvikregionens posisjon i Innlandet og landet forøvrig.

Byen og bygdene gjør at Gjøvik kommune har en unik kombinasjon av urbane kvaliteter og landlige omgivelser, og det varierte kultur- og fritidstilbudet bidrar til å skape tilhørighet og livskvalitet for innbyggerne. Helhetlig by- og stedsutvikling bygger opp under dette. Innsatsområdet skal fremme utvikling av både stedsidentitet og omdømme, og løfte frem signalprosjekter for å skape stolthet og fellesskap. Kultur, frivillighet og aktiviteter er viktige elementer i dette arbeidet, og det må legges til rette for arenaer for både organisert og uorganisert aktivitet, slik at det blir enkelt for alle å delta.

Hvordan vi bor og lever har stor betydning for livskvaliteten. Ulike boformer kan bidra til sosial deltagelse og menneskemøter på tvers av alder, etnisitet og livssituasjon. Fremtidig boligbygging må ta

hensyn til plassering, kvaliteter i uteområder, nærhet til skole og barnehager, og prisnivå. Det bør også legges større vekt på fellesløsninger og møteplasser i lokalsamfunnene. Sammen med tilgang til nødvendige tjenester og velferdsteknologi, blir det mulig for folk å bo trygt og godt hjemme – hele livet.

Hovedmål: Et attraktivt og inkluderende sted å bo, arbeide og besøke

Delmål:

- Attraktivt regionsenter ved Mjøsa med sterke by- og naturkvaliteter og livskraftige lokalsamfunn.
- Utnytter vekstpotensialet som kommer ved etableringen av nytt Mjøssykehus og ny rv.4.
- Alle opplever en stolthet og begeistring for Gjøvik.
- Gjøvik er vertskommune med kapasitet og kvalitet for større arrangementer og satsinger.

Strategier - derfor prioriterer vi:

- Å realisere Gjøvik som en attraktiv by.
- Å fortsette med tilpasset stedsutvikling i Biri, Hunndalen og Snertingdal.
- Å styrke posisjonen som et kraftsenter for kultur, herunder den viktigste musikkbyen i Innlandet.
- Å bidra til etablering av overnattings- og arrangementfasiliteter med nasjonalt nedslagsfelt.
- Å sikre gode rammer for arrangementer.
- Å etablere gode rammevilkår for kunst, kultur og idrett.
- Utvikle sosiale, inkluderende boligområder med variert boligstruktur for å fremme trygghet og fellesskap mellom generasjoner i samarbeid med boligaktører.
- Å styrke kollektivtransport, særlig til og fra nytt sykehus og knutepunkter, samt samarbeide regionalt om transportløsninger som gjør Gjøvik til et regionalt knutepunkt også mot Gardermoen og Oslo.

Bærekraft og beredskap

Gjøvik skal prioritere klima, miljø, infrastruktur og beredskap med et bærekraftperspektiv. Landbruk og skogbruk er blant kommunens viktigste naturressursbaserte næringer, og er sentrale for matsikkerhet, lokal verdiskaping, klimatiltak og beredskap.

Urolig verdenssituasjon, klimaendringer, demografiutvikling, mangel på arbeidskraft og svakere økonomi utfordrer samfunnet og innbyggere til å bli mer tilpasningsdyktige og robuste. Kommunen må styrke både egen og innbyggernes evne til å håndtere hendelser og endringer i klima, samfunn og tjenester. Endringskompetanse blir en nøkkelfaktor. Kommunen skal være bevisst balansen mellom utvikling, bærekraft og risiko og ivareta beredskapsaspektet gjennom overordnede prosesser.

Effektiv og tydelig kommunikasjon mellom kommune og innbyggere er viktig for å skape trygghet og tillit – både i hverdagen og ved hendelser og kriser. Utvikling av digital kompetanse blir viktig, - ta i bruk og utnytte mulighetene digitalisering kan gi. God utnyttelse av velferdsteknologi vil bidra til at innbyggerne kan leve mer selvstendige liv slik at ressursene kan prioriteres til de som trenger det mest.

Færre ressurser fremover vil utfordre kommunens tjenestenivå og økonomiske handlingsrom. Det krever nye måter å prioritere på slik at kommunen i større grad selv finner bærekraftige løsninger for å sikre sunn økonomi over tid.

Gjøvik kommune skal videreføre og styrke sin rolle som en ledende miljø- og klimakommune med fokus på grønne prioriteringer. Kommunen tar aktiv rolle for utviklingen av grønne næringer og bærekraftige løsninger i egen virksomhet og i lokalsamfunnet. Innsatsområdet prioriterer forsvarlig ressursutnyttelse og ansvarlig bevaring av arealer og naturmiljø for å sikre en robust og bærekraftig fremtid for Gjøvik.

Robust og fleksibel infrastruktur er viktig for utvikling av en sterkere felles bo- og arbeidsmarkedsregion, næringsutvikling, tilhørighet, deltagelse og beredskap. Sammen med en tydelig innsats for å utvikle fremtidsrettet og konkurransedyktig kollektivtilbud og tilrettelegging for flere grønne reiser, er sentralt for ønsket samfunnsutvikling. Knyttet mot hva klimaforandringer medfører, er det av betydning at kommunens kulturhistoriske verdier sikres.

Hovedmål: Et robust og bærekraftig samfunn som tåler endringer og utfordringer

Delmål:

- Lokal beredskap som sikrer innbyggernes trygghet, identitet og opprettholder grunnleggende tjenester i kriser og uforutsette hendelser.
- Ansvarlig vekst skal være bærekraftig.
- Kommune, næringsliv og innbyggere samarbeider om å sikre ansvarlig forvaltning av klima, natur og miljø.
- Fremtidsrettet infrastruktur og mobilitet åpner for ønsket byutvikling, styrker Gjøvikregionen og sikrer innbyggernes behov.

Strategi - derfor prioriterer vi:

- At innbyggernes bevissthet og evne til egenberedskap øker.
- At kommunen er forberedt på håndtering av hendelser, og har god kommunikasjon og tillitt blant innbyggerne i forhold til deres ivaretagelse.
- Gjennom lek og læringsaktiviteter i barnehage og skole utvikler barn og unge god fysisk og psykisk helse, endringskompetanse og øker evnen til å tåle motstand.
- Sikre økonomisk vekst og utvikling og samtidig ivaretar miljø og samfunn.
- Å styrke landbruket og skogbruket som bærebjelker for matsikkerhet, klimaarbeid og lokal verdiskaping.
- Å være et samfunn som tydelig prioriterer klima-, energi- og miljøtiltak.
- Sikre tilgang til ren energi, stabil infrastruktur og rent drikkevann for alle.
- Sikre tilstrekkelig kraft ved å øke bruken av fjernvarme og andre lokale energikilder, fokusere på energiøkonomisering, og at ny energiproduksjon primært blir benyttet lokalt.
- Utforske mulighetene nye energiforsyningsanlegg gir.
- Å ta en aktiv rolle i utviklingen av Mjøsbyen og bidra til balansert vekst i hele Innlandet. Spesielt skal styrking av øst-vestforbindelse prioriteres.
- Å være tydelig pådriver for realisering av ny rv.4 som styrker forbindelsen til resten av Innlandet, det nye sykehuset, Gardermoen, Osloregionen og omlandet for øvrig.
- Å utvikle moderne knutepunkt som fremmer grønne reisevaner og styrker kollektivtilbudet.
- Gjøvikbanen er viktig for nasjonal beredskap- både for transport fra forsvarsindustri og for overordnet alternativ godstransport på bane ved eventuell framtidig sammenkobling med Dovrebanen. Dette som grunnlag for prioritering av opprusting og investeringer på banen.

Måltabell

Hovedmål	Delmål	Innsatsområde
Like muligheter til å leve selvstendige og inkluderende hverdagsliv		Skape gode liv
Attraktiv kompetanseby med innovasjonskraft og offensiv næringsutvikling		Kompetanse for framtida
Et robust og bærekraftig samfunn som tåler endringer og utfordringer		Bærekraft og beredskap
Et attraktivt og inkluderende sted å bo, arbeide og besøke		Vekst og attraktivitet

Arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommuneplanen. De angir hovedprinsipper for kommunens arealforvaltning i et langsiktig perspektiv og gir føringer for kommuneplanens arealdel, men er ikke juridisk bindende. Arealstrategiene viser noen viktige prinsipper for arealutviklingen som kommunene vil følge, i tråd med satsingsområder og målsettinger i samfunnsdelen.

En bevisst og god arealplanlegging og arealforvaltning er avgjørende for å nå flere av målene i samfunnsdelen. Strategiene skal sørge for at kommunens arealbruk er i tråd med nasjonale og regionale føringer, og gi kommunen en god politisk styring av arealbruken, og bidra til å gjøre kommunalt planarbeid mer forutsigbart.

Dagens arealbruk

Det er tatt utgangspunkt i data fra *Innlandsstatistikk og Areal- og naturregnskap for Innlandet* utarbeidet av Innlandet fylkeskommune som grunnlag for en vurdering av dagens arealbruk.

Av kommunens areal på totalt 672 km², er ca. 85 % skog- og jordbruksområder med noe spredt bebyggelse. Bebygd areal (bolig, fritidsbolig, tjenesteyting, handel, næring, turistformål, råstoffutvinning, samferdsel, infrastruktur mm.) utgjør ca. 5 % av kommunens areal. Resterende ca. 10 % er vannareal og grønnstruktur.

Dagens planreserve og forventet arealbehov

I kommunens planer ligger det en planreserve knyttet til ønsket framtidig utvikling og utbygging.

Boligbebyggelse

I gjeldende planer ligger det en reserve på ca. 5000 nye boliger, hvor ca. 60 % er for ulike typer småhus, og 40% er leiligheter i blokk. Dette er en langsiktig planreserve som er godt rustet til å møte det forventede boligbehovet. Reservene er spredt i ulike deler av kommunen, og i de ulike bydelene rundt Gjøvik sentrum.

Basert på forventet befolkningsutvikling, eksisterende boligmasse og husholdningsutviklingen er det anslått et årlig behov for ca. 150 boliger i kommunen.

Fritidsboligbebyggelse

Det er en planreserve for nye hytter på 2330 dekar i gjeldende kommunale planer, og ca. 160 ferdig regulerte hyttetomter i tillegg.

Hyttebyggingen i kommunen er begrenset, det blir bygd ca. 10 nye hytter per år.

Enkelte av de store hytteområdene som er avsatt i kommuneplanens arealdel bør revurderes ved neste revisjon av arealdelen av hensyn til både natur og behov.

Næringsbebyggelse

Ved forrige revisjon av kommuneplanens arealdel var det fokus på å styrke planreserven for næringsbebyggelse, og det ble da godkjent ca. 700 dekar nytt næringsareal. Deler av dette arealene (Skjerven næringspark og Vismunda næringspark) er allerede regulert.

Det er utbyggingsklare næringsareal på i overkant av 600 dekar i regulerte områder egnet for ulike typer næringsvirksomhet. I tillegg finnes arealer i Gjøvik sentrum som er egnet for forretningsvirksomhet, tjenesteyting og kontorer. Dette er planreserven for de nærmeste årene.

Utover dette er det en reserve på drøyt 800 dekar i kommuneplanens arealdel. Dette er arealer som av ulike årsaker har noe lengre tidshorisont for realisering, men dekker en del av behovet for næringsarealer på lengre sikt.

Overordnede prinsipper for arealforvaltningen i Gjøvik kommune:

- Sikre trygge og tilgjengelige fysiske omgivelser gjennom plan- og byggesaker.
- Prioritere å fortette og transformere allerede bebygde areal.
- Avsette arealer til variert boligutvikling, offentlige tjenester og arbeidsplasser for handel og kontor i og nær sentrumsområder.
- Legge rammer for at nye boligprosjekter blir etablert med fellesskapsløsninger, trygghet og universell utforming.
- Samle funksjoner som bidrar til flere møteplasser og aktivitet, særlig i offentlige utbyggingsprosjekter.
- Ha nok arealer i og ved skoler til å sikre fleksibilitet i undervisningsform.
- Lokalisere og bygge boliger for studenter og skoleelever som fremmer sosial deltagelse, øker trivsel og bidrar til flere grønne reiser.
- Videreføre helhetlig utvikling av campus Gjøvik med vekt på møteplasser og funksjonell infrastruktur som knytter campus til byen.
- Legge til rette for innovasjonsbedrifter med mange arbeidsplasser.
- Etablere en langsiktig og strategisk plan for erverv og regulering av næringstomter til ulike formål.
- Legge til rette for arealer for næringsetablering basert på ABC-prinsippet.
- Knytte sentrum, Hunnselva og Mjøsa bedre sammen.
- Etablere gode byrom gjennom tiltak som fremmer byliv.
- Prioritere gående, syklende, og kollektivtrafikk i sentrum, og etablere parkering i samsvar med vedtatt parkeringsstrategi.
- Forebygge spredning av handel.

- Kartlegge og verdsette friluftsområder for å sikre og utvikle viktige friluftsområder, og sikre sammenhengende blågrønne strukturer.
- Ivareta kulturhistoriske verdier fra ulike tidsepoker i byens og kommunens historie ved at ny arkitektur og materialbruk tilpasses for å underbygge kulturmiljø.
- Ombygging av eksisterende bygg og nye byggeprosjekter skal ha god arkitektonisk kvalitet og bidra til å høyne de estetiske kvalitetene i et nabolag.
- Knutepunktutvikling skal være framtidsrettet og legge til rette for økt fleksibilitet, sømløse reiser, handel og tilbud i tilknytning til knutepunktet.
- Avlaste Gjøvik by for unødvendig gjennomgangstrafikk ved å bidra til etablering av ny rv. 4 og kobling mot fv. 33
- Legge til rette for videre utvikling av Gjøvikbanen.
- Sørge for sikre og robuste adkomster til Gjøvik by blant annet gjennom etablering av ny, flomsikker rv. 4.
- Ta i bruk klimanormen blåhvit-faktor som verktøy for å ta gode, stedstilpassede klimavalg i plansaker.
- Bebyggelse og transportinfrastruktur skal gjennom plassering og avbøtende tiltak sikres mot flom, ras og andre uønskede hendelser.
- Nye utbyggingsområder skal lokaliseres og utvikles slik at de bidrar til å håndtere konsekvenser av klimaendringer.
- Utforme strategi for etablering av fornybar energi.
- Ha et utbyggingsmønster og infrastruktur som er natur-, klima- og miljøvennlig, som reduserer transportbehovet og utnytter eksisterende energiinfrastruktur.
- Ta vare på naturens økosystemer og karbonrike arealer, med planvask som et tiltak.
- Etablere et natur- og arealregnskap med mål om arealnøytralitet.

Hvordan vil vi følge opp planen

Kommuneplanen skal bidra til å styre utviklinge gjennom mål, strategier, arealbruk og konkrete planer og strategier.

Samfunnsdel og arealdel

En kommuneplan består av to deler – samfunnsdelen og arealdelen. Samfunnsdelen peker ut den overordnede retningen for kommunen – både som samfunn og som organisasjon. Arealdelen beskriver hvordan vi ønsker å utvikle og bruke arealene i kommunen. Samfunnsdelen med overordna arealstrategier gir føringer for revisjon for kommuneplanens arealdel. Arealstrategiene fungerer som bindeleddet mellom målsettingene i samfunnplanen og arealdelen.

Gjøvik kommune skal bidra til en bærekraftig utvikling, sosialt, økonomisk og miljømessig, hvor kommuneplanen utgjør et av verktøyene. Spesielt har arealdelen stor betydning da arealbruk er en vesentlig nøkkelfaktor mot bærekraftig utvikling.

Handlings- og økonomiplan

Kommunens styringsdokument er kommuneplanens formelle handlingsplan.

Målene og prioriteringene som er satt gjennom samfunnsdelen krever mer detaljert plan for gjennomføring. Vi følger opp dette gjennom vedtak av det årlige styringsdokumentet som vedtas av kommunestyret i desember hvert år. Her vil det fremgå hvilke konkrete tiltak kommunestyret ønsker at kommunen prioriterer i året som kommer. På denne måten legges det et godt grunnlag for at samfunnplanen blir et egnet verktøy for helhetlig styring og nødvendige prioriteringer innen kommunens virksomhet.

Kommunens plansystem

For å sikre god utvikling av kommunen, må vi lage planer som er tilpasset kommunens behov og som tydeliggjøre konkrete planer, tiltak og handlinger som må til for å følge opp målene som fremgår gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Gjøvik kommune har mange planer. I planperioden skal vi justere omfanget av kommunens planer. Det handler om å vurdere hvilke planbehov vi har fremover ut i fra innsatsområdene i kommuneplanens samfunnsdel. Kommunens planbehov fastsettes gjennom kommunal planstrategi.

Eventuelle nye planbehov som melder seg, skal derfor planbehovet først vurderes om det allerede er løst i en gjeldende plan eller ved en forenklet revisjon av gjeldende planer før eventuelt et nytt planarbeid settes i gang.

Tidshorisont

Tidshorisonten for samfunnplanen er langsiktig og strekker seg mot 2040. Likevel sier plan- og bygningsloven at det etter hvert lokalvalg, skal det nye kommunestyret ta stilling til gjeldende kommuneplan og gjøre en vurdering om det er behov for justering, revisjon eller ny plan slik at relevansen i kommunens samfunnsdel blir vurdert hvert fjerde år. Gjennom utarbeidelse av styringsdokumentet vil strategier og tiltak vurderes og prioriteres årlig.

Føringer for planarbeidet

Regjeringen publiserer hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. For perioden 2023 – 2027 legges det særlig vekt på FNs 2030-agenda og bærekraftsmålene. Forventningene omfatter blant annet klima og miljø, samfunnssikkerhet, velferd, verdiskapning og inkluderende lokalsamfunn. I tillegg må kommuneplanen forholde seg til statlige planretningslinjer og andre relevante planer. Dette sikrer at lokal planlegging er i tråd med nasjonale mål og bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling.

Innspillsarbeid

God involvering av innbyggere er viktig for å sikre at kommuneplanen bygger på lokale behov, erfaringer og ønsker.

Hvorfor medvirkning?

Plan- og bygningsloven §1-1 sikrer at planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning med alle berørte interesser og myndigheter.

Ønsket samfunnsutvikling må utvikles i fellesskap med kommune og innbyggere. Det er slik viktig å involvere våre innbyggere om hvilken retning samfunnsutviklingen skal gå i. Kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument og skal fastsette en overordnet retning for ønsket

samfunnsutvikling. Å lytte ut innbyggere er viktig for å kunne innrette satsingsområdene der innbyggernes innspill er del av bildet.

Det er utført en bred medvirkningsprosess og involvering av kommunens innbyggere.

Politisk involvering

Samskaping har vært vektlagt i planarbeidet. Politikerne har tydelig prioritert arbeidet, og vært aktivt og sterkt engasjert. Gjøvik kommune har hentet råd fra KS-FoU-arbeidet «Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel», hvor et av rådene handler om sterkere deltagelse fra politikerne. Det er derfor valgt å ha politiske verksteder gjennom arbeidet med flere temaer.

Det er gjennomført fem politiske verksteder med kommunens politikere. Tema for de tre første verkstedene var overordna fremtidsbilder og de lange linjene for ønsket samfunnsutvikling. Tema på det fjerde verkstedet var prioritering, og i det femte og siste verkstedet, drøftet politikerne rundt et forslag til innsatsområder, mål og strategier.

Ekstern medvirkning og innspillsarbeid

Innbyggernes innspill være viktig for å kunne lage tydelige prioriteringer og kunne trekke opp de lange linjene.

Innspills- og medvirkningsarbeidet er oppsummert i egen rapport, og ligger til grunn for samfunnsdelen.